

Waar blijven de witpuntoeverlibellen?

Er komen in Nederland drie soorten oeverlibellen voor: de heel algemene gewone oeverlibel en de zeldzame beek- en zuidelijke oeverlibel. De witpuntoeverlibel is niet uit Nederland bekend, maar wordt al wel een tijdje verwacht. Is deze soort er nog niet of wordt hij over het hoofd gezien?

Tekst en foto's:
Roy van Grunsven
De Vlinderstichting

Er is de afgelopen jaren een flink aantal libellensoorten in Nederland verschenen: gaffelwaterjuffer, zuidelijke glazenmaker, zuidelijke heide-libel en vuurlibel om er maar een paar te noemen. Maar witpuntoeverlibel nog niet. Er is in 2016 al een mannetje gezien in het Hageven in België, op één kilometer ten zuiden van de Nederlandse grens, maar we wachten nog steeds op de eerste aan deze kant.

Verspreiding

Witpuntoeverlibellen komen voor in een groot deel van Europa: in West- en Midden-Europa in een band over Frankrijk (behalve het noordwesten) via het

zuiden van Duitsland en noorden van Italië naar het oosten. In oostelijk Europa komt hij voor van Litouwen in het noorden tot Griekenland in het zuiden, verder naar het oosten loopt de verspreiding door tot Japan. In België is de eerste witpuntoeverlibel gezien in 2016, in de Famenne, en in datzelfde jaar ook in het Hageven. Hij heeft in ieder geval bij Étalle tot 2022 een populatie gehad (De Knijf, 2019), maar het is onduidelijk of deze er nog is. Na 2016 zijn er geen waarnemingen in Vlaanderen meer gedaan.

De verspreiding van de witpuntoeverlibel in Europa is anders dan van de warmteminnende soorten

Een vrouwtje witpuntoeverlibel met de duidelijke witte aanhangsels en een bonte tekening op borststuk en achterlijf.

Een mannetje witpuntoeverlibel met een blauwe snuit, lichte strepen op het borststuk en witte aanhangsels.

die zich in Nederland gevestigd hebben. Het is een meer continentale soort. In Oost-Europa komt hij noordelijk voor, zoals in vrijwel heel Polen, maar hij ontbreekt in het grootste deel van Duitsland en in het noordwesten van Frankrijk. Dat zijn gebieden met wat mildere winters en minder hete zomers dan verder naar het oosten. De milde winters lijken het probleem niet, ook in Zuid-Frankrijk en het laagland op de Balkan zijn de winters mild en daar komt hij wel voor. De crux zijn waarschijnlijk de hete zomers. Aangezien die zomers hier ook steeds warmer worden, wordt de kans dat er een witpuntoeverlibel in Nederland opduikt alleen maar groter.

Opletten geblazen

De plekken waar je deze soort kunt verwachten, zijn ondiepe zonnige plassen met veel waterplanten. Dit is geen bijzondere habitat en stadsvijvers kunnen bijvoorbeeld al geschikt zijn. Hij kan dus op allerlei plekken opduiken. Op geschikte plekken vliegen vaak ook veel gewone oeverlibellen. Hoe herken je dan zo snel een witpuntoeverlibel? De vrouwtjes en jonge mannetjes zijn opvallend: doordat ze witte delen op het borststuk en langs de zijkant van het achterlijf hebben, maken ze een veel contrastrijkere indruk dan de geel met zwarte gewone oeverlibel. De witte aanhangsels vallen daarbij ook erg op. Uitgekleurde mannetjes zijn wat lastiger te herkennen. Het blauw is lichter van kleur, bijna wittig en ze zijn slanker dan een gewone oeverlibel. Daarnaast hebben ze lichte

strepen op het borststuk en een bleekblauwe snuit. De aanhangsels hebben meestal wat wit, maar niet altijd. Gewone oeverlibel heeft nooit witte aanhangsels.

Het is zeker niet ondenkbaar dat er af en toe al een witpuntoeverlibel in Nederland rondvliegt, vooral in een zomer met veel zuidoostenwind. Als je een opvallend bonte of bleekblauwe oeverlibel ziet, kijk dan even een tweede keer, het kan zomaar de eerste witpunt voor Nederland zijn!

Literatuur

De Knijf, G. (2019). Eerste voortplantingsbewijs van de Witpuntoeverlibel (*Orthetrum albistylum*) in België. *Brachytron* 20(2). ●

Zuidelijke oeverlibel heeft zich ook pas in 1995 weer in Nederland gevestigd, er zijn wel enkele oudere waarnemingen, maar daarvoor was de laatste waarneming in 1902. Bijna een eeuw lang hadden we alleen gewone en beekoeverlibel in Nederland. Er komen nog vijf andere soorten oeverlibellen voor in Europa, die soms best op onze soorten lijken, maar dat zijn allemaal mediterrane soorten uit bijvoorbeeld Zuid-Spanje of de Griekse eilanden, die zijn in Nederland niet te verwachten.